

**”Vihreät pois hallituksesta
kiireesti!” - Turveyrittäjien
näkemyksiä
oikeudenmukaisesta siirtymästä
ja Suomen energiapolitiikasta**

MUA 2021

FT Kari Laasasenaho, SeAMK
MMT, dos. Risto Lauhanen, SeAMK
26.8.2021

SeAMK

Näkemyksiä kerättiin HYBE-hankkeessa

- Hajautetun energiantuotannon hybridiratkaisut Etelä-Pohjanmaan maaseudulla – HYBE
- Hankeaika 1.1.2020-31.12.2021
- Kokonaisbudjetti 130 040 €
- Ohjelma/rahoittajat: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014 - 2020 ja MTK Säätiö, Töysän Säästöpankkisäätiö, Seinäjoen Energia ja EPV Energia Oy
- Toteuttajina SeAMK ja Vaasan yliopiston Vebic

HYBE

Hankkeen tavoitteena on edistää vähähiilisen ja uusiutuvan energian käyttöä maaseutuyrityksissä

- Teemoina ovat mm. biokaasu- ja aurinkoenergiaratkaisut maatarajapinnassa laajemmin eri alojen näkökulmat huomioiden.

Hanke pyrkii osaltaan edistämään maaseudun energiantuotannon ja käytön huoltovarmuutta paikallisilla ratkaisumalleilla.

Lisäksi hanke etsii yhteiskunnan kritisoimalle energiaturpeelle kustannustehokkaita korvaavia vaihtoehtoja.

Taustaa

- Energiaturveyrittäjäkysely lähetettiin 140 eteläpohjalaiselle turvealan yritykselle syyskuussa 2020 (Etelä-Pohjanmaalla lähes 150 yritystä, joiden toimialaksi merkitty turvetuotanto yritysrekisterien mukaan, monialayrittäjyyttä paljon)
- Kyselyllä selvitettiin energiaturvetuottajien ja -yrittäjien mielipiteitä turpeen käytöstä. Kyselyn tarkoituksena oli tuoda esiin yritysten omaa ääntä, jolla voidaan vahvistaa oikeudenmukaista siirtymää ja vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä.
- Kyselyn tulosten perusteella laaditaan suosituksia siitä, kuinka turvealan näkymät tulisi huomioida osana energiantuotantoa.
- Lisäksi tulosten perusteella laaditaan Etelä-Pohjanmaan energihuollon tiekarttaa vuodelle 2030 sekä selvitetään energiaturveyrittäjien koulutustarpeita.
- Kyselyä kommentoivat Bioenergia ry, Etelä-Pohjanmaan liitto sekä Vaasan yliopiston Vebic.
- Kyselyn määrällisiä tuloksia on hyödynnetty aiemmin mm. kansallisen turvetyöryhmän loppuraportissa ja Etelä-Pohjanmaan alueellisen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmassa (esim. Laasasenaho & Lauhanen 2021, Korhonen ym. 2021, EP:n JTF-suunnitelman luonnos 2021)

Turveyrittäjät

Turvetuotantoalueet

Kaukolämpöyritykset (13 kpl) ja tukkumyyjät (3 kpl)

Turpeen osuus lämmönmyyjän tuotantolaitoksilla käytetyistä polttoaineista (%)

- Turvetta ei käytössä
- Alle 50
- Yli 50

Lämmönmyyjän tuotantolaitosten kaukolämpöteho yhteensä (MW)

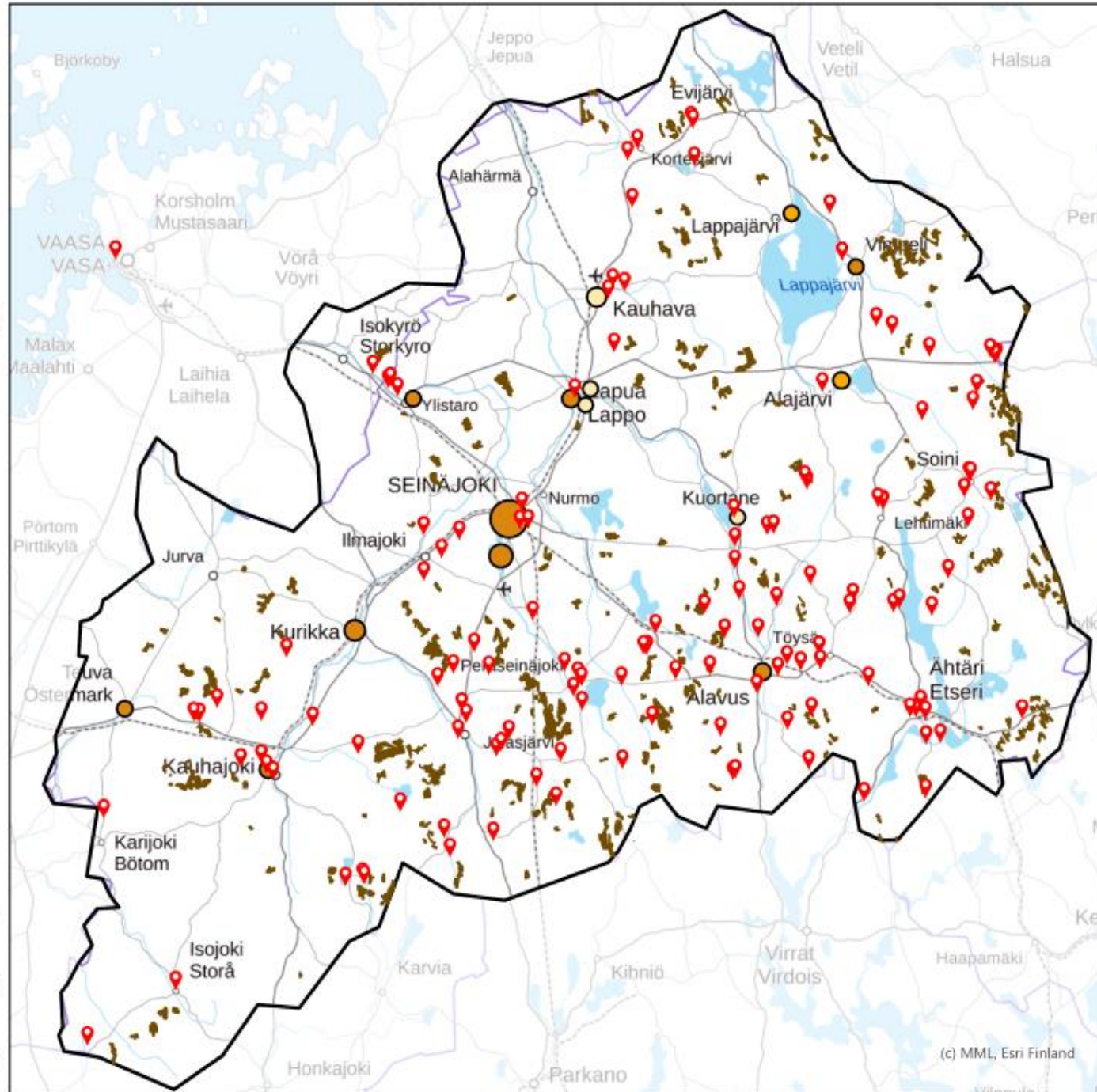
- 1,2
- 1,2
- 1,2
- 262

Aineistot

Turveyrittäjät © Julkiset ja seutukunnalliset yritysrekisterit, Finder (2020). Tiedot koonnut SeAMK.
 Turvetuotantoalueet © Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2020)
 Kaukolämpöyritykset ja tukkumyyjät © Energiategollisuus ry (2018)
 Taustakartta © MML, Esri Finland

Kartta

© Etelä-Pohjanmaan Ilitto 2020

(c) MML, Esri Finland

Oikeudenmukainen siirtymä

Suomen ilmastopaneeli (Kivimaa ym. 2021):

*” Oikeudenmukainen siirtymä (englanniksi just transition) on mainittu Pariisin ilmastopöytäkirjassa, jossa sitä käytettiin lähinnä viittaamaan työntekijöiden kannalta oikeudenmukaisen ilmastopolitiikan tekemiseen. Tarkemmin oikeudenmukainen siirtymä on mukana EU:n Vihreän kehityksen ohjelmassa (Euroopan komissio 2019). Sen keskeinen ajatus on, että **”ketään ei jätetä jälkeen”**. Tämä tarkoittaa osallistamista sekä huomion kiinnittämistä paitsi työntekijöihin, myös toimialoihin ja alueisiin, joihin siirtymä eniten vaikuttaa. Samalla ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen aiheuttama välttämätön muutos on hyväksyttävämpi ja myös etenee nopeammin.”*

-> haluaako turveyrittäjät ottaa apua vastaan? Mitä yrittäjät kirjoittivat kyselyn avoimiin vastauksiin?

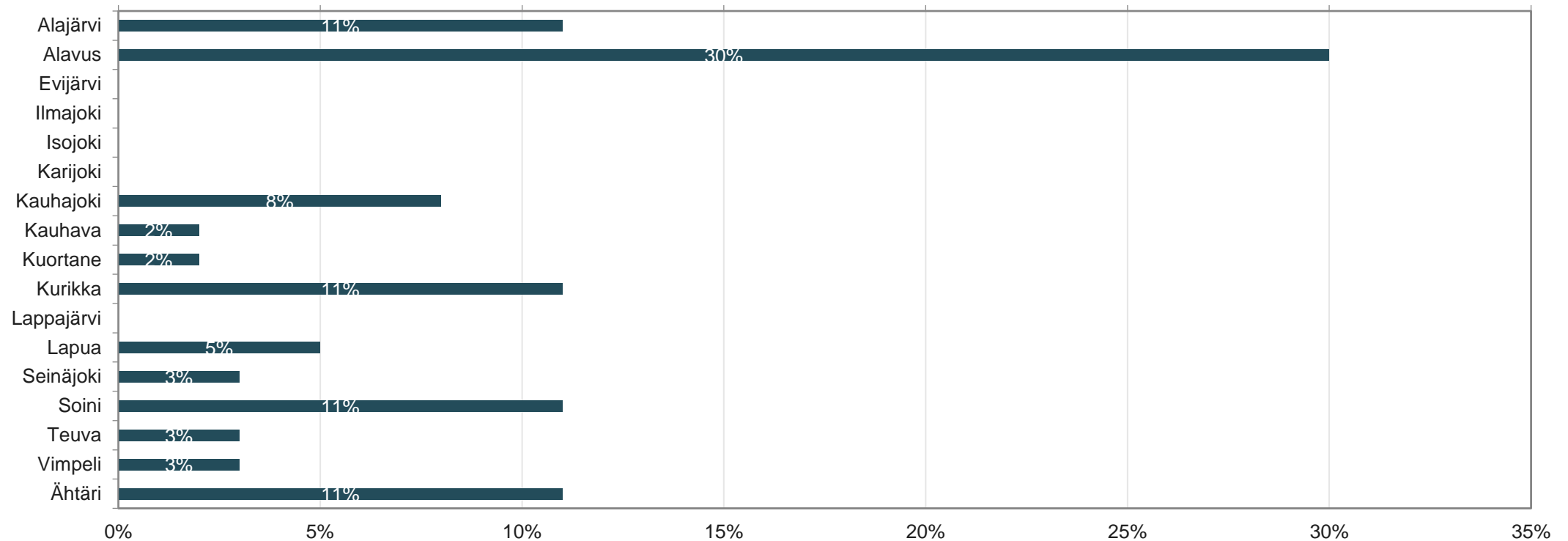

Vastaajien tausta

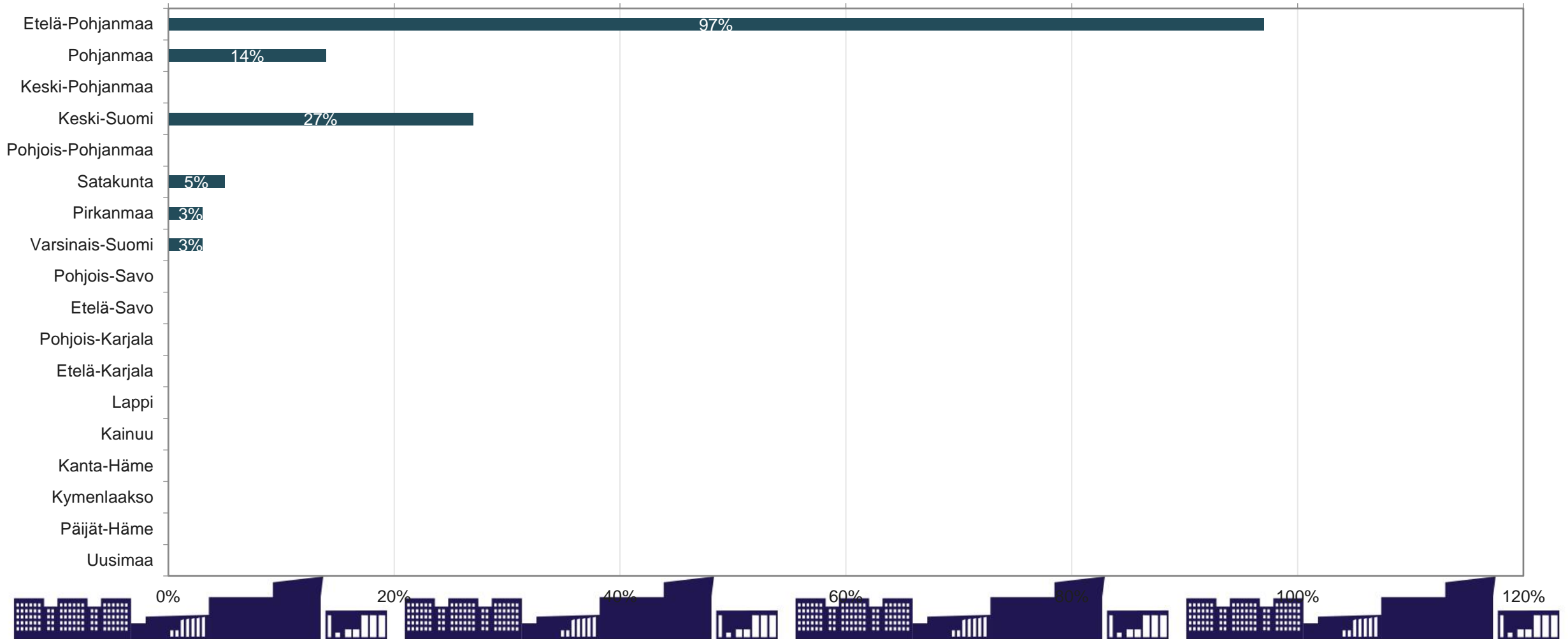
- Vastauksia 37 yritykseltä (vastausprosentti yli 26 %)
- Vastaajista 57 % oli alle 50 vuotiaita
- 58 % vastaajista oli hallinnassaan yli 50 hehtaaria turvesuota
- Suurimmalla osalla yhtiömuoto oli osakeyhtiö ja yrityksen liikevaihto oli alle miljoonaa euroa vuodessa (turpeen osuus 10-100 % liikevaihdosta)
- Yleisesti ottaen energiaturpeen ja yrittäjien taloudellinen tulevaisuus koettiin nykyisessä tilanteessa haasteelliseksi

Yritysten kotikunta

Ylimaakunnallista toimintaa

Valittiin avoimista vastauksista 3 teemaa sisällönanalyysiin – keskeinen viesti

- Miten hallitus on onnistunut energiapolitiikassa?
- Mitä toimia ja tukea energiaturveyrittäjät tarvitsevat pyrittäessä hiilineutraaliuteen?
- Miten ja mitä koulutusta energiaturveyrittäjille pitäisi suunnata, jotta helpotetaan yrittäjien siirtymistä muihin elinkeinoihin?

Miten hallitus on onnistunut energiapolitiikassa?

- Yrittäjät suhtautuvat hallituksen energiapoliittisiin linjauksiin erittäin kielteisesti (erityisesti vihreitä syytetään nykytilasta).
- Yrittäjien mielestä politiikka on vaarantanut huoltovarmuuden, työllisyyden ja kotimaisen energiavaran käytön, mitä pidetään epäoikeudenmukaisena erityisesti maaseutualueiden elinvoiman näkökulmasta.
- Poliittisia päättäjiä syytetään realismin kadottamisesta sekä näköalattomuudesta, mikä on johtanut taloudellisesti kannattavan toimialan alasajoon.
- Erityisesti oltiin huolissaan alasajon nopeudesta.

Sitaatteja:

"Vuodenvaihteessa (2020-2021) tuotantosopimukseni päättyessä tuhotaan vajaan kahdenkymmen vuoden yrittäjyys, yrityksen kehittäminen ja työsuhteet valtion toimesta vähenevän turpeen käytön myötä. Käytössämme olleille turvetuotantoalueille rakennetaan tuulivoimaa saksalaisten työmiesten toimesta, valtion vahvalla myötävaikutuksella. Tätäkö halutaan?"

"Ilmastohysterian nimissä pyritään kieltämään kaikki luonnonvarojen järkevä käyttö... Pienen Suomen "esimerkillä" ei ole MITÄÄN merkitystä tässä (kään) asiassa. Energiapolitiikka, yritysten toimintaedellytyksien vaikeuttaminen"

"Aina kun vihreät ovat hallituksessa turvetta kuritetaan. Ei sieltä koskaan mitään hyvää ole turpeelle tulossa. EU-raha turpeen energiakäytön lopettamiseksi ei auta yhtäkään yrittäjää."

Mitä toimia ja tukea energiaturveyrittäjät tarvitsevat pyrittäessä hiilineutraaliuteen?

- Yrittäjiä pitäisi tukea heidän mukaansa taloudellisesti tai muuttamalla energiapolitiikkaa.
- Yrittäjien mielestä oikeudenmukaisinta olisi tarjota suoraa taloudellista tukea.
- Lisäksi toivottiin ideoita, malleja ja mahdollisuuksia turvekaluston uudelleen käyttöön.

Sitaatteja:

”Aikaa. Pahinta olisi turve-alan alasajo 3-5 vuodessa. Markkinat ohjaavat jo nykyisellään turpeen polttokäytön vähenemiseen.”

”Suoraa rahaa menetettyyn tuloon velkojen maksuun, työtä miehille, jotka joutuu työttömäksi. Minulla 20 työntekijää välillisesti. Konepajatoiminta, koneiden valmistus polttoainehuolto. Huoltoasemia menee lopetukseen useita”

SeAMK Miten ja mitä koulutusta energiaturveyrittäjille pitäisi suunnata, jotta helpotetaan yrittäjien siirtymistä muihin elinkeinoihin?

- Pääosa yrittäjistä ei pitänyt koulutusta realistisena vaihtoehtona
- -> tämä on ymmärrettävää, jos tulot ovat suuret, ja uudelleen koulutus laskisi tulotasoa merkittävästi
- Osa yrittäjistä toivoi tukea uudelleentyöllistämiseen ja -koulutustoimintaan, mutta se koettiin realistisena lähinnä alle 50-vuotiaille yrittäjille

Sitaatti –koulutukseen sisältyvä riski:

”Tämä on erittäin vaikea kysymys, jotta ei ajeta jollakin mulla alalla jo toimivia yrittäjiä epäoikeuden mukaiseen kilpailuasetelmaan ja keinotekoiseen ylitarjonta tilanteeseen.”

Johtopäätöksiä – oikeudenmukaisuutta syytä pohtia

- Yrittäjähenkisyys on vahvaa
- Yrittäjät ovat omaehtoisia ja itsellisiä (osalla jopa ”hyökkäävä asenne”)
- Yrittäjät kannattavat luonnonvarojen hyödyntämisen vapautta ilman rajoitteita
- Ulkopuolelta tulevaan tukeen suhtaudutaan varauksella
- Kehittämistukien kohdentaminen haasteellista?
- Yrittäjät haluaisivat suoraa taloudellista tukea käytännönläheisesti
- Uudelleenkouluttamisen halukkuus arvioitua matalampi?
- Kuinka JTF:n rahoitusehdot taipuvat tilanteeseen ja alasajon nopeuteen?
- Poliittinen vastakkainasettelu luonnonvarojen hyödyntämisessä kiristyy myös jatkossa (esim. metsäkeskustelu)?
- **Pähkinä purtavaksi: Miten lisätään vuorovaikutusta, osallistuvuutta ja hyväksyttävyyttä, kun arvomaailmat pakenevat yhä kauemmas toisistaan ja osa yrittäjistä epäilee edelleen koko ilmastonmuutoksen olemassaoloa?**

Yrittäjien sitaatteja:

”Yrittäminen on elämäntapa ja tapa selviytyä. Näen että koulutuksella ei ole suoranaista merkitystä turveyrittäjien selviytymiseen toimialan loputtua. Yrittäjiä ei ole koulutettu yrittämään, joten uusien toimialojen syntymisen edellytyksenä tai edes niiden luonnin apuna en näe koulutusta. Ainoa apu jota ohjausmielessä yrittäjät tarvitsevat on UUDET INNOVAATIOT! Joiden siemenien levittäjinä "koulutus" voisi pitää.”

Vastaajien sitaatteja:

”Suunta on selkeä ja kaikki ei tästä selviä. Suurin haaste tulee olemaan ikääntyneet muttei vielä eläkeiässä olevat yrittäjät ja koneet. Elanto lähtee alta, jäljelle jää vanhat jäärät turhien vehkeidensä viereen. Omia nevoja ei montaa kertaa ennallisteta tai metsitetä ja siinä se sitten on. Kaiken päälle meni koko työuran arvostus. Kuka pystyy tänä päivänä ylpeänä kertoa olevansa turveyrittäjä!? Maailma muuttuu, sen ymmärtää, mutta voisi asioita lempeämminkin hoitaa.”

”Mikäli hallitus alasajaa jonkin teollisuuden alan, tässä tapauksessa turvetuotannon, on heidän korvattava elinkeinonharjoittajille ansionmenetykset, kalliit investoinnit sekä kalusto joka näillä päätöksillä tehdään täysin arvottomaksi.”

”Kannattas varmaan mennä kortistoon...sehän se nykyään kannattaa, kun kaikki tekeminen vaikeutetaan tai pitäs vaan kurssia ja koulutusta käydä, vaikka ei tarvitsisi kuin töitä”

”Tuet pitää saada tehtyjen investointien korvaamiseen eikä koulutukseen.”

Näkisin että suora tuki jo tehdyille investoineille, josta odotettava tulo jääkin nyt tulematta politiikan seurauksena, olisi oikeuden mukaisin ja antaisi yrittäjälle "vapaat kädet" hakea erilaisia työtilaisuuksia markkinoilta. Tällöin nykyiset turveyrittäjät sijoittuisi laaja-alaisimmin uusille markkinoille eikä teennäisiä, tukien ohjaamia epäterveitä kilpailutilanteita syntyisi.

Kiteytys yrittäjältä

”Tässä murroksen ja pakotetun siirtymän vaiheessa on erittäin tärkeitä pitää huolta yrittäjistä niin että, he voivat aloittaa uuden yritystoiminnan joka osittain korvaisi turvetuotannon vähenemisestä ja loppumisesta koituvat tulon menetykset. Tämän tukemiseen tulisi perustaa tuki järjestelmä josta on mahdollista hakea tuke uuden yrityksen/yritystoiminnan kehittämiseen. Kehittämistuki tulisi olla 80% kustannuksista. Kehittämisen piiriin tulisi hyväksyä myös laitehankintoja, jotka tukevat suoraan uutta kehitettävää yritystoimintaa.”

Lähteet

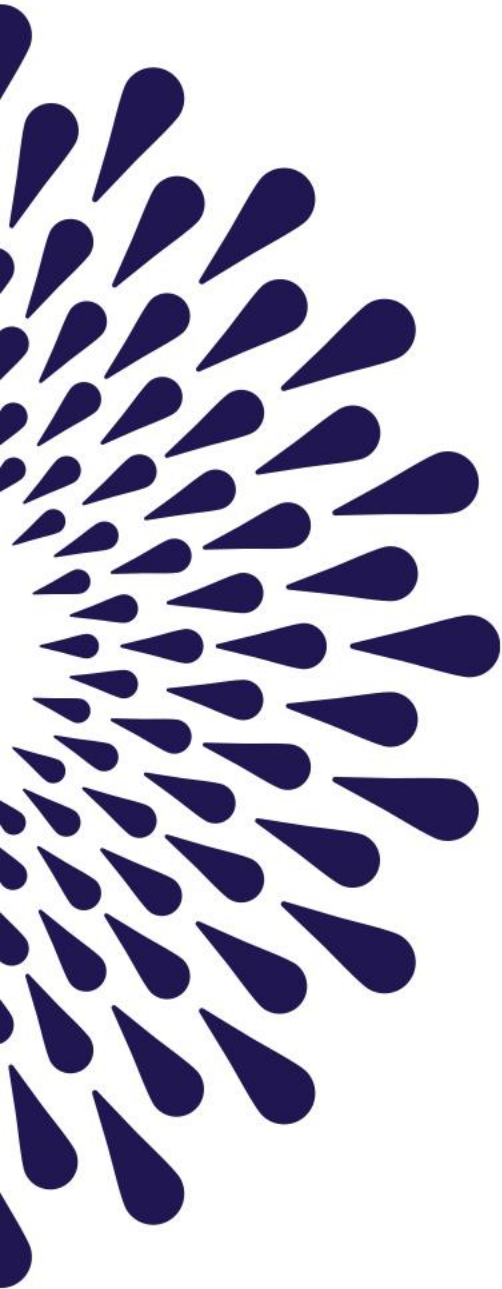
Etelä-Pohjanmaan JTF-suunnitelman luonnos 2021 [Verkkosivu]. [Viitattu 19.8.2021]. Saatavana: https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2021/04/A_73_Alueellista_oikeudenmukaista_siirtymaa_koskeva_suunnitelma_Etela_Pohjanmaa_LUONNOS_16042021.pdf

Kivimaa, P., Huttunen, S., Lähteenmäki-Uutela, A., Heikkinen, M., Juhola, S., Kaljonen, M., Käyhkö, J., Lund, P., Näkkäläjärvi, K. 2021: Kuinka oikeudenmukaisuus voidaan huomioida ilmastopolitiikassa? Suomen ilmastopaneelin julkaisu 2/2021 Keskustelunavaus. Saatavilla: [ilmastopaneelin-julkaisu-2-2021-kuinka-oikeudenmukaisuus-voidaan-huomioida-ilmastopolitiikassa.pdf](#) (23.8.2021)

Korhonen, T., Hirvonen P., Rämetsä, J., Karjalainen, S. 2021. Turvetyöryhmän loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2021:24. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163045/TEM_2021_24.pdf?sequence=1 (24.8.2021).

Laasasenaho, K. & Lauhanen, R. 2021. Energiaturveyrittäjät kaipaavat suoraa taloudellista tukea. Bioenergia -lehti 1/2021. Bioenergia ry. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202101222393>

SeAMK
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

